

۱۴۲۱۴۳۸

۹۷/۶۱۰

تجاوز عراق به ایران

و

موضع گیری سازمان ملل متحد

ترجمه

مسعود طارم سوری

بهرام مستقیمی

نسرین مصفا

عبدالرحمن عالم

زیر نظر

جمشید ممتاز

استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی

به مناسبت سی امین سالگرد پایان جنگ

با تجدیدنظر جامع

شماره مسلسل ۹۵۰۴

شماره انتشار ۳۹۴۰

انتشارات دانشگاه تهران

عنوان و نام پدیدآور	: تجاوز عراق به ایران و موضع گیری سازمان ملل متحد/ نسرين مصفا... [و ديگران].
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهري	: ۲۵۲ ص.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۹۴۰.
شابک	: 978-964-03-7196-1
وضعيت فهرستنویسی	: فیا
یادداشت	: نسرين مصفا، مسعود طارم سري، عبدالرحمن عالم، بهرام مستقيمي.
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: چاپ دوم با تجديد نظر جامع
موضوع	: سازمان ملل متحد. شورای امنیت -- قطعنامه ها
شماره افزای	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- قطعنامه ها
شناسه نزوده	: مصفا، نسرين، ۱۳۲۳-
رده بندر کنگ	: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات
رده بندی دريبي	: DSR ۱۵۹۷/ت۳ ۱۳۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۵۵۱۰۸۴۳
	: ۵۱۳۳۸۴۳

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل های pdf، ... مجاز نیست و پیگرد قانونی دارد. و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

عنوان: تجاوز عراق به ایران و موضع گیری سازمان ملل متحد
تألیف: دکتر نسرين مصفا- دکتر مسعود طارم سري- دکتر عبدالرحمن عالم- دکتر بهرام مستقيمي

زیر نظر: دکتر جمشید ممتاز

نویت چاپ: دوم با تجديد نظر جامع (اول ناشر)

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلفان است»

بها: ۲۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

ISBN:978-964-03-7196-1

9

789640 3, 1961

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

خ	مقدمه رئیس دانشکده حقوق و علوم سیاسی بر باز نشر	۱
ذ	مقدمه رئیس دانشکده حقوق و علوم سیاسی بر چاپ اول	۱
ط	پیشگفتار	۱
غ	سخنی با خوانندگان	۱
۱	فصل اول - بررسی زمینه و شناخت ماهیت تهاجم عراق	۱
۱	سرآغاز	۱
۲	۱- بررسی زمینه‌های تهاجم عراق	۲
۲	الف: لغو عهدنامه ۱۹۷۵	۲
۲	(۱) حل اختلاف ایران و عراق در ۹۷۵	۲
۴	(۲) شناخت حقوقی عهدنامه ۱۹۷۵	۴
۹	(۳) غیرقانونی بودن اقدام عراق به لغو عهدنامه	۹
۱۸	ب: توسل به زور برای دفاع از خود	۱۸
۱۸	(۱) منع توسل به زور و مفهوم دفاع از خود در حقوق بین‌الملل	۱۸
۲۴	(۲) رد ادعاهای عراق در دفاع از خود	۲۴
۲۵	الف) ادعای مسترد نداشتن اراضی	۲۵
۲۹	ب) ادعای نقض روابط حسن همجواری	۲۹
۳۲	پ) ادعای شکست راه‌های مسالمت‌آمیز حل اختلافات	۳۲
۳۶	ت) ادعای پس ندادن جزایر سه‌گانه	۳۶
۳۸	ث) ادعای ایجاد حوادث متعدد مرزی	۳۸
۳۹	ج) ادعای مبادرت به جنگ تمام عیار در ۴ سپتامبر ۱۹۸۰	۳۹
۴۳	چ) اثر انباشتی ادعاهای عراق	۴۳
۴۴	۲- شناخت ماهیت تهاجم عراق	۴۴
۴۴	الف: حمله مسلحانه عراق	۴۴

۴۵	(۱) نیت حمله
۴۵	الف) نقض حاکمیت و تمامیت ارضی ایران
۵۱	ب) تدارک برای اقدام نظامی علیه ایران
۵۱	(۱) افزایش خریدهای تسلیحاتی
۵۲	(۲) توسعه راههای ارتباطی
۵۵	(۲) پیش‌دستی در حمله
۵۸	(۳) شدت و دامنه اثر حمله عراق
۵۹	ب: وقوع تجاوز علیه ایران
۶۵	فصل دوم - مؤهلی، اذنه ملل متحد در قبال تجاوز عراق به ایران
۶۵	سرآغاز
۶۷	۱- عملکرد شورای امنیت
۶۷	الف: مسئولیت و وظایف شورای امنیت در حفظ صلح و امنیت بین‌المللی
۶۷	(۱) حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات (فصل ششم منشور)
	(۲) اقدام در مورد تهدید علیه صلح، نقض صلح، و عمل تجاوز
۷۰	(فصل هفتم منشور)
۷۴	ب: برخورد شورای امنیت با تجاوز عراق
۷۵	(۱) تشخیص ندادن عمل تجاوز
۸۳	(۲) تعیین نکردن متجاوز
۸۶	(۳) عدم توسل به اقدامات اجرایی علیه متجاوز
۹۰	(۴) شورای امنیت و حمله به مناطق مسکونی و غیرنظامی
۱۰۲	(۵) شورای امنیت و کاربرد سلاح‌های شیمیایی علیه ایران
۱۰۳	الف) اختیارات و ابزارهای حقوقی شورای امنیت
۱۰۶	ب) برخورد شورای امنیت با اقدام عراق به کاربرد سلاح‌های شیمیایی
۱۳۵	استقرار و تثبیت وضعیت متارکه در جنگ عراق و ایران
۱۳۵	الف) تلاش شورای امنیت برای برقرار شدن متارکه
۱۴۵	ب) روند استقرار و تثبیت وضعیت متارکه
۱۴۶	(۱) پیشینه اقدامات شورای امنیت برای استقرار ناظران نظامی
۱۴۸	(۲) گروه ناظر نظامی ملل متحد در ایران و عراق

- (۳) مسئولیت و عملکرد اعضای دائم شورای امنیت در برابر تجاوز عراق ۱۵۵
- ۲- اقدامات مجمع عمومی ۱۵۸
- الف: نقش مجمع عمومی در حفظ صلح و امنیت بین‌المللی ۱۵۸
- ب: بررسی موضوع جنگ عراق با ایران در مجمع عمومی ۱۶۱
- ۳- فعالیتهای دبیرکل سازمان ملل متحد ۱۶۶
- الف: کورت والدهایم ۱۶۷
- ب: خاویر پرز دو کوئیار ۱۷۰
- ۴- اثر نادیده گرفتن تجاوز عراق بر فعالیتهای سازمان ملل متحد ۱۸۰
- الف: مطالعه به صلح و امنیت بین‌المللی ۱۸۱
- ب: تضعیف روابط دو جانبه میان دولت‌ها ۱۸۲
- پ: تحدید همکاری‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بشردوستانه بین‌المللی ۱۸۳
- پیوست** ۱۸۷
- ۱- متن قطعنامه‌های شورای امنیت ۱۸۷
- ۲- آخرین گزارش دبیرکل درباره جنگ تجاوزگرانه عراق علیه ایران ۲۰۲
- منابع** ۲۰۵

مقدمه رئیس دانشکده حقوق و علوم سیاسی بر بازنشر

بسم الله الرحمن الرحيم

جنگ تحمیلی دولت عراق در شهریور ۱۳۵۹ بر مردم ایران اسلامی، یکی از خائنانه‌سوزترین جنگ‌های سده بیستم، به ویژه در نیمه دوم آن، بود که هزاران شهید و جانباز بر جا گذاشت و بر بنیان‌های اقتصادی و اجتماعی ایران اسلامی آسیب‌های فراوان زد. از دیدگاه مطالعات علمی دانشگاهی، این جنگ را می‌توان از جنبه‌های مختلف کرد و تاکنون از این گونه مطالعات، بسیار صورت گرفته است و همچنان می‌تواند مورد تیرد یکی از جنبه‌های شایان مطالعه و بررسی جنگ تحمیلی، جنبه حقوق بین‌المللی آن بوده است.

در همان سال‌های اولیه جنگ تحریک علیه ایران، جناب آقای دکتر جمشید ممتاز استاد حقوق بین‌الملل دانشکده حقوق و علوم سیاسی دار، انجام یافتن مطالعه جنبه حقوق بین‌المللی جنگ تحمیلی در مرکز مطالعات عالی بین‌المللی این دانشکده طرحی را به معاونت پژوهشی دانشگاه تهران پیشنهاد داد. این طرح را، پس از تصویب در معاونت پژوهشی، چهار پژوهشگر مرکز مطالعات عالی بین‌المللی تحت نظر جناب آقای دکتر ممتاز اجراء کردند. حاصل این پژوهش را مرکز مطالعات در سال ۱۳۶۶ به صورت یک کتاب با عنوان «تجاوز عراق به ایران: مؤلفه‌گیری سازمان ملل متحد» منتشر کرد. این کتاب مورد توجه و عنایت بسیاری از مقامات و پژوهشگران دانشگاهی و اجتماعی واقع شد، مورد استناد قرار گرفت و از آن قدردانی علمی به عمل آمد.

پس از گذشت سال‌ها، اینک چاپ دوم کتاب نام برده، پس از بازبینی و بازنویسی و افزودن بررسی‌های جدید حقوقی، منتشر می‌شود و اطمینان دارم بازبینی‌ها و افزودن‌های آن نیز مورد توجه قرار خواهند گرفت.

لازم می‌دانم یاد و خاطره پژوهشگر ارجمند آقای مسعود طارم‌سری مرحوم را که در تهیه چاپ نخست این کتاب سهم داشت، ارج گزارم و برای دیگر تدوین کنندگان این کتاب، از خداوند متعال آرزوی موفقیت دارم.

محمد رضا تخشید

رئیس دانشکده حقوق و علوم سیاسی

آبان‌ماه ۱۳۹۵